

MONITOR JAPOŃSKI

MAJ 2016

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na działania tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

MAJ 2016

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

2 maja: Japonia przeznaczy 7 miliardów dolarów na inwestycje w regionie rzeki Mekong.

Minister spraw zagranicznych Japonii Fumio Kishida zadeklarował przyznanie pomocy rozwojowej dla regionu rzeki Mekong w Azji Południowo-Wschodniej. Projekt rozwoju rzeki Mekong jest jedną z najważniejszych inicjatyw gospodarczych we współpracy pomiędzy Wietnamem, Laosem i Tajlandią. Deklaracja ministra Kishidy jest kolejnym krokiem mającym na celu umocnienie japońskiej pozycji w regionie Azji Południowo-Wschodniej oraz próbą zrównoważenia rosnących wpływów chińskich.

7 maja: Premier Japonii z wizytą w Rosji.

Premier Shizō Abe spotkał się z prezydentem Rosji Władimirem Putinem w Soczi. Głównym celem Abe jest osiągnięcie przełomu w rozmowach dotyczących podpisania traktatu pokojowego oraz sporu dotyczącego Kuryli Południowych. Pomimo tego, że japoński premier mówił o "nowym podejściu" do rozwiązania konfliktu terytorialnego rozmowy z prezydentem Putinem nie przyniosły wielkich nadziei na przełom. Głównym celem władz na Kremlu, który częściowo udało się osiągnąć jest przełamanie międzynarodowej izolacji Rosji. Prezydent Putin ma udać się z wizytą do Japonii przed końcem tego roku.

20 maja: Japonia przeznaczy 6 miliardów dolarów dla Bliskiego Wschodu.

Tuż przed szczytem grupy G7 japoński rząd zadeklarował przeznaczenie pomocy rozwojowej dla Bliskiego Wschodu w wysokości sześciu miliardów dolarów. Środki mają wspierać stabilizację w regionie oraz wspomóc walkę z kryzysem uchodźczym. Japońska deklaracja jest przygotowaniem do spotkania przywódców G7 z przedstawicielami państw rozwijających oraz gestem solidarności z Unią Europejską.

SZCZYT G7 ORAZ WIZYTA PREZYDENTA USA W HIRO- SZIMIE

Najważniejsze wydarzenia tego miesiąca koncentrują się wokół organizacji szczytu G7 na japońskiej wyspie Ise. W ramach przygotowania do szczytu oraz bezpośrednio po nim doszło do szeregu ważnych spotkań politycznych pomiędzy premierem Abe a innymi przywódcami wchodzącymi w skład grupy. Historycznym elementem była wizyta prezydenta Barracka Obamy w Hiroszynie, promująca współpracę w zakresie ograniczenia zbrojeń nuklearnych.

20 maja: Pracownik amerykańskiej bazy wojskowej na Okinawie aresztowany w sprawie o morderstwo.

Japońska policja zatrzymała obywatela Stanów Zjednoczonych, który przyznał się do zabójstwa japońskiej kobiety. Jest to kolejny kryzys, który podsyca niechęć lokalnej społeczności do obecności amerykańskich żołnierzy na wyspie. Wydarzenia nabierają szczególnego znaczenia z uwagi na zbliżające się wybory lokalne na Okinawie. Wzrost nastrojów antyamerykańskich może przesądzić o wynikach wyborów, a co za tym idzie o dalszych planach relokacji bazy wojskowej Futenma.

24-25 maja: Wizyta premiera Kanady w Japonii.

Premier Kanady Justin Trudeau udał się z oficjalną wizytą do Japonii. Pierwszego dnia podczas spotkania z przedstawicielami japońskiego przemysłu motoryzacyjnego premier zachęcał do zwiększenia inwestycji w Kanadzie. Dzięki podpisaniu Partnerstwa Transpacyficznego inwestorzy z obu państw liczą na zwiększenie intensywności handlu. Kolejnego dnia podczas wspólnej konferencji prasowej premier Shinzō Abe podkreślił, że rządy Japonii i Kanady podzielają obawy dotyczące coraz silniejszej aktywności Chin na morzu południowochińskim. Premier Trudeau w swojej wypowiedzi był znacznie bardziej ostrożny i wolał skupić się na perspektywach rozwoju współpracy gospodarczej z Japonią.

26 maja: Angela Merkel dąży do finalizacji rozmów dotyczących TTIP.

Kancelarz Niemiec wyraziła nadzieje na uzyskanie porozumienia do końca roku w sprawie najważniejszych elementów w negocjacjach pomiędzy UE, Japonią i Stanami Zjednoczonymi. Pomimo optymistycznych zapowiedzi nadal jednak nie osiągnięto porozumienia w najbardziej spornych kwestiach takich jak handel produktami rolnymi. Europejscy członkowie grupy G7 podczas szczytu na wyspie Ise wydali oświadczenie wzywające do jak najszybszego zakończenia rozmów gospodarczych. Na początku maja przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker również wyraził swoje głębokie przekonanie o możliwości zakończenia rozmów w tym roku.

27 maja: Podsumowanie szczytu G7 w ISE.

Przedstawiciele grupy G7 osiągnęli porozumienie dotyczące ściślejszej współpracy i koordynacji narzędzi polityki fiskalnej w celu pobudzenia globalnego wzrostu gospodarczego. Premier Japonii Shinzō Abe twierdził, że nad gospodarką światową wisi ryzyko kryzysu gospodarczego i próbował przekonać członków grupy do poparcia szeroko zakrojonych wydatków rządowych stymulujących wzrost. Premierowi nie udało się jednak przekonać wszystkich uczestników szczytu do globalnej wersji programu "Abenomics". W wyniku nierozwiązanego sporu końcowe porozumienie nie zawiera konkretnego planu działań, ani też planów koordynacji polityki wydatkowej. Nie udało się również ustalić wspólnych narzędzi gospodarczych zmierzających do pobudzenia wzrostu w skali globalnej.

Przedstawiciele grupy G7 wyrazili swoje zaniepokojenie możliwością wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Podczas szczytu omawiano również problem migracji oraz kwestie perspektyw zakończenia rozmów w sprawie TTIP. W tekście końcowej deklaracji szczytu G7 znalazło się również odniesienie do niestabilnej sytuacji na Morzu Wschodniochińskim i Południowochińskim. Władze w Pekinie wyraziły stanowcze niezadowolenie ze stanowiska przyjętego podczas tegorocznego szczytu.

27 maja: Prezydent Barrack Obama z wizytą w Hiroszynie.

Barrack Obama jest pierwszym urzędującym prezydentem Stanów Zjednoczonych, który złożył oficjalną wizytę w Hiroszynie od zakończenia II Wojny Światowej. Prezydent spotkał się z ocalałymi, którzy pamiętają bombardowania oraz wzywał do "moralnej rewolucji nuklearnej". Wizyta wpisuje się w szerszą strategię walki z rozprzestrzenianiem broni jądrowej. Jednym z ciekawszych wątków jaki pojawił się tuż przed wizytą była negatywna reakcja ze strony mniejszości koreańskiej. Przedstawiciele Stowarzyszenia Koreańskich Ofiar Bomby Atomowej stwierdzili, że pamięć ich ofiar została pominięta podczas organizacji wizyty. Ich zdaniem efektem uroczystości będzie rozpowszechnienie błędnego wizerunku Japończyków jako ofiar II Wojny Światowej. Nastroje uległy uspokojeniu po tym jak prezydent Stanów Zjednoczonych bezpośrednio wspominał o ofiarach koreańskich podczas swojego przemówienia. Wizyta Obamy wywołała również negatywne reakcje w chińskich mediach, które nazwały ją "szczytem hipokryzji". Chiński minister spraw zagranicznych w dzień wizyty wspominał o ofiarach masakry w Nankinie i przypomniał o odpowiedzialności leżącej po stronie Japonii i Stanów Zjednoczonych.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

11-12 maja: Większa aktywność polskich parlamentarzystów w celu rozwoju relacji z Japonią.

Jedenastego maja doszło do spotkania nowego ambasadora Japonii z przedstawicielami Senackiej Grupy Polsko-Japońskiej. Jak już wspomniano w zeszłym miesiącu jest to nowa inicjatywa współpracy parlamentarnej na czele, której stanął senator Michał Seweryński. Dzień później ambasador Matsutomi spotkał się z przedstawicielami Polsko-Japońskiej Grupy Parlamentarnej, której przewodniczy Dorota Arciszewska-Mielewczyk. Silniejsze zainteresowanie polskich parlamentarzystów rozwijaniem współpracy z Japonią jest związane ze wzrostem japońskich inwestycji w naszym kraju.

18 maja: Wizyta ministra spraw zagranicznych Słowacji w Japonii.

Słowacki minister spraw zagranicznych Miroslav Lajčák spotkał się z ministrem Fumio Kishidą. Było to kolejne z serii spotkań, które mają na celu rozwinięcie współpracy przed objęciem przez Słowację prezydencji w Unii Europejskiej. Minister Kishida podkreślił rosnące znaczenie współpracy pomiędzy Japonią a Grupą Wyszehradzką. Podczas spotkania doszło do potwierdzenia współpracy w ramach finalizacji rozmów dotyczących Partnerstwa Gospodarczego pomiędzy Japonią a UE. Minister Lajčák wspomniał również o misji przedstawicieli Keidanren do Bratysławy, która ma się odbyć jesienią. Perspektywa objęcia prezydencji przez Słowację budzi obawy wśród europejskich polityków po wypowiedziach premiera dotyczących uchodźców oraz zagrożeń związanych z islamskim radykalizmem.

18-19 maja: Rząd węgierski planuje uruchomić bezpośrednie połączenia lotnicze do Tokio.

Węgierski komisarz ds. turystyki Gusztáv Bienerth odwiedził Japonię gdzie omawiał z przedstawicielami Japońskiej Agencji Turystyki możliwość uruchomienia lotów czarterowych pomiędzy Budapesztem a Tokio. Pomysł został zainicjowany po wzroście wymiany turystycznej pomiędzy krajami, jaki można było zaobserwować w przeciągu ostatnich trzech lat.

18-20 maja: Kongres Gospodarczy w Katowicach.

Tegoroczny Kongres Gospodarczy w Katowicach cieszył się rekordową popularnością wśród odwiedzających. Po raz pierwszy zorganizowano specjalny panel poświęcony polsko-japońskiej współpracy gospodarczej. Jednym z głównych tematów poruszanych podczas kongresu był rozwój relacji po zakończeniu negocjacji między Unią Europejską i Japonią w sprawie umów o partnerstwie gospodarczym. Podczas spotkania omawiano potencjalne skutki zakończenia negocjacji w sprawie EPA dla krajów członkowskich – w tym dla Polski i krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Kolejny panel został poświęcony inwestycjom polsko-japońskim. Podczas kongresu poruszono również kwestię silniejszego wykorzystania japońskich technologii w rozwoju naszej gospodarki oraz pomysł budowy szybkiej kolei. Tradycyjnym już elementem polsko-japońskich rozmów gospodarczych jest współpraca energetyczna w zakresie wykorzystania technologii czystego węgla. Wiceminister rozwoju Radosław Domagalski-Łabędzki mówił o odrodzeniu polsko-japońskiej współpracy gospodarczej. Szef PAIILZ, Sławomir Majman podkreślał rosnące znaczenie japońskich inwestycji w Polsce. Japońskie inwestycje, które do tej pory koncentrowały się na przemyśle motoryzacyjnym i produkcyjnym obejmują nowe sektory takie jak energetyka i usługi.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

12 maja: Nissan kupił pakiet kontrolny Mitsubishi.

Po tym jak władze jednego z największych japońskich koncernów samochodowych przyznały się do fałszowania wyników testów spalania doszło do gwałtownego spadku zamówień oraz wartości akcji Mitsubishi. Nastroje inwestorów uległy pogorszeniu po rezygnacji władz firmy. Na ratunek korporacji ruszyła firma Nissan, która wykupiła pakiet kontrolny spółki. Władze Nissana zapowiedziały podjęcie zdecydowanych kroków mających na celu odbudowę zaufania do marki Mitsubishi. Nikt nie spodziewał się, że doniesienia o fałszowaniu testów spalania mogą w tak krótkim czasie doprowadzić do poważnych problemów finansowych.

27 maja: Widmo nadmiernej rozbudowy sektora węglowego w Chinach i Japonii.

W informacjach gospodarczych dotyczących największych gospodarek azjatyckich pojawia się coraz więcej doniesień dotyczących negatywnych skutków nadmiernych inwestycji w sektorze energetyki węglowej. Zdaniem ekspertów Japonia i Chiny w odróżnieniu od Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej nadmiernie rozwijają liczbę elektrowni węglowych. W dłuższej perspektywie może to skutkować nadprodukcją energii w tym sektorze oraz poważnymi stratami w gospodarce. Potencjalne straty w Japonii wycenia się na 56 miliardów dolarów. Spalanie węgla w dłuższej perspektywie nie będzie w stanie konkurować z rozwojem odnawialnych źródeł energii oraz energetyki jądrowej.

30 maja: Japonia zwiększa inwestycje w Azji Południowo-Wschodniej.

Jednym z efektów długoletniego kryzysu w relacjach pomiędzy Tokio a Pekinem jest gwałtowny odpływ japońskich inwestorów z Chin na korzyść państw południowoazjatyckich. W ciągu ostatnich 5 lat, czyli od początku pogorszenia relacji z władzami w Pekinie, wielkość japońskich inwestycji w Azji Południowo-Wschodniej uległa potrojeniu. Wartość japońskich inwestycji w państwach ASEAN przekroczyła 180 miliardów dolarów, co znacznie przewyższa wielkość środków inwestowanych w Chinach i Hong-Kongu. Rynki Azji Południowej są bardzo atrakcyjne dla japońskich przedsiębiorców z uwagi na niskie koszty pracy oraz lepszy wizerunek Japonii niż w Azji Północno-Wschodniej.

30 maja: Kolejne doniesienia dotyczące podatku VAT.

Kilka dni po zakończeniu szczytu G7 premier Abe poinformował członków LDP o planie odłożenia w czasie projektu podniesienia podatku VAT do października 2019 roku. Premier uzasadnił swą decyzję pogarszającą się sytuacją gospodarczą, chęcią walki z deflacją oraz widmem globalnego kryzysu gospodarczego. Doniesienia dotyczące odłożenia w czasie podwyżki podatku VAT spowodowały znaczne poruszenie na japońskiej scenie politycznej. Partie potraktowały tę zapo-

wiedź jako złamanie obietnic i działanie na szkodę gospodarki, domagając się rezygnacji premiera. Decyzja może wywołać znaczny konflikt wewnątrz rządzącej Partii Liberalno-Demokratycznej. Były premier, obecny minister finansów Tarō Asō twierdzi, że premier nie powinien podejmować decyzji o kolejnym opóźnieniu zwiększenia podatku VAT bez zgody obywateli.

KOMENTARZ

Jedną z najważniejszych informacji w poprzednim wydaniu monitora był komunikat ministrów spraw zagranicznych G7 dotyczący chińskiej aktywności na Morzach Południowo i Wschodniochińskim. Efekty majowego szczytu G7 również potwierdzają rosnący sprzeciw wobec działań Pekinu. Podczas oficjalnej wizyty w Japonii tuż przed szczytem G7 premier Kanady poparł japońskie stanowisko dotyczące pogarszającej się sytuacji na Morzu Południowochińskim. Tym samym Justin Trudeau dołączył do powtarzanych w ostatnich tygodniach oskarżeń związanych z silniejszą aktywnością militarną Chin płynących z Waszyngtonu i Tokio. Podsumowując efekty szczytu G7 należy zauważyć, że premierowi Abe nie udało się przekonać wszystkich członków grupy do poparcia dla polityki zwiększenia wydatków oraz silniejszej stymulacji globalnej gospodarki. Pomimo wsparcia ze strony Kanady, Włoch i Francji nie udało się przyjąć wspólnego stanowiska w tej sprawie. Przywódcy Niemiec i Wielkiej Brytanii postawili na pierwszym miejscu działania zmierzające do ściślejszej kontroli zadłużenia i deficytu. Pomimo niewątpliwego zbliżenia pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Japonią oraz historycznej wizyty Baracka Obamy w Hiroszimie wydarzenia tego miesiąca były pełne nieoczekiwanych zwrotów. Aresztowanie amerykańskiego pracownika bazy Futenma na Okinawie, silne podziały wewnątrz grupy G7, rosnąca krytyka japońskiej polityki fiskalnej płynąca z ust kandydatów na fotel prezydenta Stanów Zjednoczonych oraz negatywna reakcja części obywateli chińskich i koreańskich na wizytę prezydenta Obamy kładą się cieniem na głównych wydarzeniach tego miesiąca.

W tym miesiącu warto również zwrócić uwagę na wydarzenia gospodarcze. Bez wątpienia najważniejszą informacją są doniesienia o katastrofalnej sytuacji finansowej Mitsubishi Motors. W wyniku skandalu związanego z fałszowaniem testów spalania Nissan wykupił pakiet kontrolny udziałów spółki. Warto zadać pytanie dlaczego podobny skandal w Niemieckiej firmie Volkswagen nie doprowadził do tak gwałtownej reakcji inwestorów. Kwestie gospodarcze zaczynają również odgrywać coraz większe znaczenie w debacie dotyczącej nadchodzących wyborów parlamentarnych w Japonii. Podobnie jak w roku 1993 projekt podniesienia podatku VAT staje się jednym z najwrażliwszych tematów w rywalizacji pomiędzy opozycją a partią rządzącą. Opozycja wprost oskarża premiera Abe o odkładanie w czasie potrzebnych reform gospodarczych i wykorzystywanie szczytu G7 do własnych celów politycznych.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

